TSUE

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№5 (2)

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, may.
2-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Karimov Norboy G‘aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay’ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O‘zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, “Nobel” mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a’zosi, Turkiya – O‘zbekiston do‘stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G‘afforovna, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug‘aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko‘nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo‘ja o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin o‘g‘li, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshlig‘i
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining o‘rinbosari
Ochilov Farkhod, O‘zb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshlig‘i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o‘g‘li, texnika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), katta o‘qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o‘g‘li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o‘g‘li, TDIU katta o‘qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra’no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARIDA MOLIYAVIY HISOBOTLAR TAHLILINI RIVOJLANTIRISHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘NALISHLARI 12
Xudoyberdiyev Ulug‘bek Axmad o‘g‘li

O‘ZBEKISTON KOMPANIYALARIDA DIVIDEND SIYOSATI JOZIBADORLIGINI OSHIRISH 16
Shermuxamedov Akmal Komiljonovich

РАЗВИТИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ФИНТЕХА И ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА 21
Салимова Зиёда Рустамжон қизи

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARIDA YO‘QOTISHLAR HISOBI UCHUN ISHCHI HISOBVARAQLARI TIZIMINI ISHLAB CHIQISH 27
Xojimurodov Zuxriddin Shukurullo o‘g‘li

RAQAMLI MUHITDA BANK XIZMATLARINI MASOFADAN KO‘RSATISHNI TAKOMILLASHTIRISH 32
Azlarova Aziza Axrorovna

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA SOLIQ ORGANLARI FAOLIYATINI SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 36
Soyibova Matluba Ahmedboyevna

O‘ZBEKISTONDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINI STRATEGIK BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO‘NALISHLARI 41
M.O. Yo‘ldoshova

NARXLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY KONSEPSIYASI SIFATIDA DINAMIK NARX SHAKLLANTIRISH 45
Anvar Deberdiyev

SOLIQ MA‘MURCHILIGINI RAQAMLASHTIRISH VA RIVOJLANTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT KO‘LAMINI QISQARTIRISH YO‘LLARI 49
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich

STARTAP EKOTIZIMLARINI RAG‘BATLANTIRISHNING SOLIQ MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH: GLOBAL MUAMMOLAR VA HUDUDIY IMKONIYATLAR 55
Ishimova Mohinur Absalomovna

UMUMIY OVQATLANISH TIZIMIDA B2B MARKETINGINI JORIY ETISH. (XORAZM VILOYATI MISOLIDA) 61
Zakirova Gulnoza Qudratovna, Aliyeva Gulnora Ildarovna

TIBBIYOT TASHKILOTLARIDA NOMOLIYAVIY AKTIVLAR HISOBI AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 67
Iskanov Xoljigit Nurkosimovich

RAQAMLI TA’LIM TEXNOLOGIYALARINI RIVOJLANTIRISH MARKAZIDA ICHKI AUDIT TIZIMINI TASHIL ETISH AMALIYOTI 73
Suyunov Yorqin Bekmurodovich, Nazarov Ubaydulla Abdumannapovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MONOPOLIYAGA QARSHI SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 79
Yuldashev Akmal Kiyomovich

TOG‘-KON KORXONALARIDA TEXNOLOGIK TIZIM HOLATINI BAHOLASH VA IQTISODIY SAMARADORLIK ZAXIRALARINI ANIQLASH 83
Abirova Nargizabonu

YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI VA ULARNING MILLIY RIVOJLANISHI 88
Turayev Abduvohid Kuldashevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

IQTISODIYOTNING INNOVATSION TARAQQIYOTI SHAROITIDA MEHNAT RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI 93
Artiqova O‘g‘iljon Zafar qizi

O‘ZBEKISTON MILLIY TELERADIOKOMPANIYASI IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA SEMIR MODELIDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 101
Rustamov Zafar

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH TANNARXINI PASAYTIRISHNING IQTISODIY MEXANIZMLARI 107
Metyakubov Azamat Djumanazarovich

BUXORO ARK ANSAMBLI TURISTIK SIG‘IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH 111
Sulaymonova Malika Maxmudovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ПЛАНИРОВАНИЯ, КОНТРОЛЯ И АНАЛИЗА ДЕНЕЖНЫХ ПОТОКОВ НА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ 116
Муродов Шавкатжон Фарходович, Зайналов Ж. Р.

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ISHTIROKIDAGI INVESTITSION LOYIHALARNI AMALGA OSHIRISHDA MAVJUD MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH YO‘LLARI 121
Ochildiyeva Naima Mengziya qizi, Ollokulova Feruza Mansurovna

TIJORAT BANKLARINING KREDITLASH AMALIYOTIDA SUN’IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TAKOMILLASHTIRISH 127
Melibayev Sodir Adilovich

TIJORAT BANKLARI RENTABELLIGINI TA’MINLASHDA AKTIVLAR VA REGULYATIV KAPITALNING O‘RNI 135
Sheraliev Abbos Xolmuminovich

DIGITAL TRANSFORMATION OF DECISION-MAKING IN THE NATIONAL ELECTRICITY GRID OF UZBEKISTAN 140
Abdumalik A. Djumanov, Mukhlisa M. Gafurova, Tursunmurod R. Sobirov

VIRTUAL IQTISODIYOTNING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH MEXANIZMLARI 147
Yuldashev Adhamjon Axadjonovich

O‘ZBEKISTON QIMMATLI QOG‘OZLAR BOZORINING RIVOJLANISH HOLATI VA INSTITUTSIONAL TUZILMASI 152
Shamsiddinov Ne’matjon Ashurali o‘g‘li

ASOSIY VOSITALAR HISOBI VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH 157
To‘ychiyeva Dilnoza Farxod qizi

ELEKTRON TIJORAT BOZORIDA RISKLARNI BAHOLASH MASALALARI 162
Aripov Ulug‘bek Bahodirovich

UY-JOY BOZORINI IPOTEKA KREDITLASH AMALIYOTI ORQALI INTEGRATSIYA QILISH: O‘ZBEKISTON SHAROITIDA RIVOJLANISH YO‘NALISHLARI 166
A’zamxo‘jayeva Nihola Sulaymon qizi

HUDUDIY INVESTITSIYA TARKIBINING IQTISODIY SAMARADORLIKKA DINAMIK TA’SIRINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA) 171
Mirzakulova Risolat Musurmankulovna

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARI FAOLIYATINI KREDITLASH TARTIBINI TAKOMILLASHTIRISH 175
Bo‘taev O‘tkir Eshboevich

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI MOLIYALASHTIRISHNING INNOVATSION USULLARINI TAKOMILLASHTIRISH 181
Umarova Malika Nematjanovna

РАЗВИТИЕ ИНСТРУМЕНТОВ ЗЕЛЕНОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ КАК ФАКТОР СТАНОВЛЕНИЯ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В УЗБЕКИСТАНЕ 187
Рахмонов Джамшид Одил угли

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ПРОБЛЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ЧЕЛОВЕЧЕСКИМИ РЕСУРСАМИ В ОРГАНИЗАЦИЯХ КУЛЬТУРЫ УЗБЕКИСТАНА 194
Абдусаламова Фарогат Сунатиллаевна

BANK XIZMATLARI KO‘RSATISH MEZONLARINI ANIQLASH VA ULARNI BAHOLASH 200
Avazbek Jo‘rayev

BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA EKOLOGIK OMILLARNING IQTISODIY AHAMIYATI 207
Kuymuratova Matlubaxon Abdimanabovna

ASALARICHILIK XO‘JALIKLARIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 211
Berdimuratov Kuanishbay Genjebaevich

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ СТЕЙКХОЛДЕРАМИ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ 215
Абдупаттоев Абдухакимжон Абдулхамид угли

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASINING “YASHIL” IQTISODIYOTGA O‘TISH STRATEGIYASI 228
Mohichexra Melikovna Mo‘minova

INKLYUZIV TURIZMNI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI: XALQARO TAJRIBA TAHLILI 233
Dilbar Xasanovna Aslanova, Usmanova Zumrad Islamovna

TA’LIM TIZIMIDA MARKETING YONDASHUVI VA TAMOYILLARINI QO‘LLASHNING NAZARIY ASOSLARI 239
Musayeva Shoira Azimovna, Raxmonova Aziza Tolibovna

MEHMONXONALAR VA OILAVIY MEHMON UYLARI RIVOJLANISHINING NAZARIY ASOSLARI 245
Boynazarov Ulug‘bek Egamberdiyevich

HUDUDLARNING TURISTIK SALOHIYATIDAN FOYDALANISH ORQALI ICHKI TURIZMNI RIVOJLANTIRISH IMKONIYATLARI 250
Daminov Mirvoxid Isroilovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL IQTISODIYOT RIVOJLANISHINING BARQAROR IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI: MAKROIQTISODIY VA TARMOQ KO‘RSATKICHLARI ASOSIDA TAHLIL 255
Iminoxunov Abdukoxor Abdivaitovich

OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA JARAYONLARINING INNOVATSION SAMARADORLIKKA TA’SIRI 264
Abdunabiyev Sirojiddin G‘anijon o‘g‘li

ИССЛЕДОВАНИЕ АКТИВНОСТИ И СТАБИЛЬНОСТИ КАТАЛИЗАТОРОВ В ПРОЦЕССЕ ГИДРООЧИСТКИ НЕФТЕПРОДУКТОВ И ИХ РОЛЬ В ОХРАНЕ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ 271
Тураев Баходир Тиркашевич, Махманов Дониёр Махманович

SURXONDARYO VILOYATI HUDUDIY TURIZM BOZORINING MARKETING TAMOYILLARI ASOSIDAGI KOMPLEKS TAHLILI 276
Namozov Shahzod Maxmud o‘g‘li

INNOVATIVE TRANSFORMATION PROCESSES AND ADVANCED INTERNATIONAL EXPERIENCE IN THE FIELD OF AGRICULTURAL SERVICES 282
Djurayeva Dilnoza Davronovna, Boltayeva Shakhnoza Bebudovna

COMPARISON OF HOSPITAL-BASED AND HOME-BASED REHABILITATION AFTER CERVICAL SPINE SURGERY IN UZBEKISTAN 290
Shokhrukh Ziyavaddinov

O‘ZBEKISTON AKSIYADORLIK JAMIYATLARI MOLIYAVIY KOEFFITSIYENTLARI TAHLILI 299
Norqulov Mirsaid To‘lqin o‘g‘li

TIJORAT BANKLARIDA RAQOBAT MUHITINING SHAKLLANISHI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI TAHLILI 306
Turdiyev Izatulla Ollaqulovich

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA IJARA HISOBI TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 312
Xoliqulova Yulduz Panji qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ELEKTR TARMOQLARI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGIGA RAQAMLASHTIRISH VA INNOVATSIYALARNING O‘RNI: XORIJ TAJRIBASI 317
Mavlonov Ozod Ulug‘bekovich

QISHLOQ XO‘JALIGINI RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING XORIJIY DAVLATLAR ILG‘OR TAJRIBALARI VA ULARNI MAMLAKATIMIZDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 322
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich, Sharipova Lobar Umrbek qizi

BANK TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH ASOSIDA BOSHQARISHNING ILG‘OR XORIJIY TAJRIBALARI 330
Boltayev Zokirjon Otanazarovich

RAQAMLI IQTISODIYOT TRANSFORMATSIYASI SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TO‘LOV QOBILIYATINI TA’MINLASHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI 334
Adilova Zohida Ikromjonovna

MOLIYAVIY AKTIVLAR TARKIBIDAGI DEBITORLIK QARZDORLIKLARINI MHXS TALABLARI ASOSIDA BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI 339
Umurzakov Dilshodbek Xakimovich

ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ИНСТРУМЕНТ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ МЕНЕДЖМЕНТА В УСЛОВИЯХ УДАЛЁННОЙ РАБОТЫ 345
Хамидов Далер Дилшодович

ISMOIL SOMONIY MAQBARASINING TURISTIK SIG‘IMINI BAHOLASH: BUXORO TARIXIY MARKAZI MISOLIDA 351
Choriyeva Dilovar Tohir qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

CONSUMER TRUST IN UZBEKISTAN’S E-COMMERCE 356
Erkin Shavqiyev Professor, Ulugmurodov Farkhod

IMPROVING THE FINANCING SYSTEM OF EXPORT ACTIVITIES OF SMALL BUSINESS ENTITIES 362
Karamatdinova Aysawle Parakhatovna

XORIJIY OLIY TA’LIM MUASSASALARINING RAQAMLI MARKETING VOSITALARI TAHLILI: O‘ZBEKISTON SHAROITIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 369
Sharopova Nafosat, Xolmamatov Diyorbek

SURXONDARYO VILOYATIDA MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIGA TA’SIR ETUVCHI IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARNI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 374
Islomov Bobur Bahodir o‘g‘li

XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA ASOSIY VOSITALARGA AMORTIZATSIYA HISOBLASH USULLARI VA AUDITORLIK HISOBOTINI TAKOMILLASHTIRISH 380
Xasanov Shoxrux Raximjonovich

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA REAL SEKTOR KORXONALARINING ROLI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 385
Sobitova Ra’no Solidjonovna, Babaxadjayev Firdavs Bahodir o‘g‘li

PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF THE NEW UZBEK CONSULTING SERVICES MARKET AND METHODS FOR ASSESSING THE POTENTIAL FOR ATTRACTING INVESTMENTS 388
Usmonova Dilfuza Ilkhomovna

RESPUBLIKAMIZDA UMUMIY OVQATLANISH SOHASI XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR VA ULARDAN FOYDALANISH 394
Kalanova Moxigul Baxritdinova

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA KORXONA BOSHQARUVINING TASHKILIY-IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI 399
Azlarova Munira Muhammad-Amin qizi, Yoqubov Madaminbek Abdurahim o‘g‘li

BALIQCHILIK SOHASIDA TADBIRKORLIK MAJMUALARINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING ROSSIYA TAJRIBASI VA UNI O‘ZBEKISTONDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI 406
Rajapov Xayrulla Bekdurdiyevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA CHIQINDILARNI BOSHQARISH TIZIMINING ZAMONAVIY MODELLARI 416
Xasanov Komil Mutalibjanovich

TOSHKENT VILOYATI QISHLOQ HUDUDLARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY-IQTISODIY OMILLARI: EMPIRIK TAHLIL 421
Saidakbarova Ziyoda Doniyor qizi

METHODOLOGICAL FOUNDATIONS FOR FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF ADDITIONAL ACTIVITIES IN FARM ENTERPRISES 426
Kalimbetov Khaliknazar Kurbanbaevich

KIMYO SANOATI KORXONALARIDA IQTISODIY SAMARADORLIKNI OSHIRISH YO‘NALISHLARINI TAKOMILLASHTIRISH 432
Suyarov Shaxzod Salim o‘g‘li

XALQARO MOLIYA TASHKILOTLARIDAN O‘ZBEKISTONGA JALB ETILGAN IMTIYOZLI MABLAG‘LARNING SAMARADORLIGI 438
Turdiyeva Zarnigor Asqar qizi

NAVOIY VILOYATIDA TURIZM XIZMATLARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH 442
Turayev Abduvoxid Kuldashevich

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT RISKNI BOSHQARISHNING XORIJIY AMALIYOTI 448
Turg‘unov Nodirbek Muminjanovich

KORXONALARDA STRATEGIK REJANI ISHLAB CHIQISH DARAJALARI VA BOSQICHLARI 452
Zaripova Sayohat Zafarovna

IQLIM O‘ZGARISHINING AGRAR IQTISODIYOTGA TA’SIRI: NAZARIY YONDASHUVLAR VA XALQARO TAJRIBA 457
Ozodxon Mahmudovna Qo‘ziboyeva, Anvarbekov Fayzullo Rustamjon o‘g‘li, Rahmonova Xosiyatxon Fayzullo qizi

WAYS TO IMPROVE THE EFFICIENCY OF BANKING SERVICES THROUGH THE USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE AND BIG DATA TECHNOLOGIES 462
Mamatova Sevara Ilhom kizi

O‘ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA RISK MENEJMENT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 470
Toshpulatov Davron Akromovich

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA YASHIL LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISH: HOLAT, MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 477
Qorriyeva Shahnoza Safarbayevna

YASHIRIN IQTISODIYOTNING RASMIY IQTISODIYOTGA TA’SIRINI BAHOLASH MUAMMOLARI 482
Bobojonov Azimjon Akmal o‘g‘li

NAVOIY VILOYATI QIZILQUM CHO‘LLARIDA XALQARO TURIZMNI TASHKIL QILISH VA RIVOJLANTIRISHNING STRATEGIK YO‘NALISHLARI 486
Turayev Abduvoxid Kuldashevich

BARQAROR SHAHAR RIVOJLANISHINING ASOSIY OMILLARI VA ULARNING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI: TANLANGAN DAVLATLAR VA O‘ZBEKISTON MISOLIDA 493
Dadabayeva Nigora Muxamatxanovna, Jahongirova Muazzamxon Jahongir qizi

AUDIT TEKSHIRUVLARIDA AUDIT DALILLARINI YIG‘ISH AMALIYOTINI ZAMONAVIY IT TEXNOLOGIYALARDAN VA “MACHINE LEARNING” DAN FOYDALANGAN HOLDA TAKOMILLASHTIRISH (“IPAK YO‘LI” AITB MISOLIDA) 499
Eshqurbonov Bahrom Norsoat o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA OLIY TA’LIM BITIRUVCHILARINING MEHNAT BOZORIGA INTEGRATSIYASI: RAQAMLI KO‘NIKMALAR OMILINING ROLI 506
Eshbo‘riev Umarbek Rashidovich

KOMPANIYALAR MOLIYASINING BARQARORLIGINI TA’MINLASH YO‘LLARI 518
Rasulov Jasurbek Abdurasulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ZAMONAVIY BAHOLASH FAOLIYATIDA PYTHON DASTURLASH TILINI QO‘LLASHNING USLUBIY ASOSLARI VA ISTIQBOLLARI 522
Shaminov Abbosjon Faxriddin o‘g‘li

MINTAQADA SANOAT TARMOQLARIGA INVESTITSIYALARNI JALB ETISHNING TASHKILIY-IQTISODIY YO‘NALISHLARI 527
Maxmudov Jasurbek Ergashevich

HUDUDIY ASALARICHILIKNI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI 532
Sulaymonov Sherzod Nasivaliyevich

BARQAROR TURIZM VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHGA TA’SIRI 536
Sultonova Abduraimova Kamola Abdumannob qizi

РАЗВИТИЕ КОРПОРАТИВНЫХ ФИНАНСОВ С УЧЕТОМ ESG-ПРИНЦИПОВ 542
Алиева Сусанна Сейрановна

ЭМОЦИОНАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ РУКОВОДИТЕЛЯ КАК ФАКТОР ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 548
Алибекова Паризода Раджаб кизи, Алимова Машҳура Тоирхоновна

KREDIT RESURSLARINING HUDUDIY IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA MOLIYAVIY SAVODXONLIKNING INSTITUTSIONAL ROLI 554
G‘aniyev Sanjar Poziljon o‘g‘li

SANOAT KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH INVESTITSIYALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH 561
Qorabayev Shuxratjon Axmadjonovich

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA KICHIK BIZNES VA TADBIRKORLIKNI QO‘LLAB-QUVVATLASH ORQALI INKLYUZIV INVESTITSION MUHITNI RIVOJLANTIRISH 568
Irisqulova Munisa Akmal qizi

AGROKLASTERLARNING TASHKILIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 573
Doliyev Samandar Toirovich

MINTAQADA IQTISODIYOT TARMOQLARINI DIVERSIFIKATSIYALASH USULLARI 579
Sapayev Azamat Rustamovich

MAKROIQTISODIY BARQARORLIKNI TA’MINLASHDA TASHQI SAVDO SIYOSATINING O‘RNI 583
Rustamova Nodira

GAVKUSHON ANSAMBLI MISOLIDA BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI MEROS OBYEKTLARINING TURISTIK SIG‘IM SALOHIYATI 587
Xolmurodova Moxichehra Dilmurodovna, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

ОПРЕДЕЛЕНИЕ МНОЖЕСТВЕННОГО КОРРЕЛЯЦИОННО-РЕГРЕССИОННОГО АНАЛИЗА С ПОМОЩЬЮ ПРИКЛАДНЫХ ПРОГРАММ 594
Ганиева Зулфия Самиевна

XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING IJTIMOIY AHAMIYATI 600
G‘aniyev M., Vannobova Gulhayo Tolibjon qizi

BUXORO TARIXIY MARKAZIDAGI ABDULAZIZXON VA ULUG‘BEK MADRASALARINING TURISTIK SIG‘IM IMKONIYATLARINI BAHOLASH 604
Ro‘ziqulova Feruza Qurbon qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK FAOLIYATINI MOLIYAVIY RAG‘BATLANTIRISH HAMDA KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHNING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI 612
Iskandarov Saidazamxon Salohiddin o‘g‘li

O‘ZBEKISTONDA NOSTANDART BANDLIK ASOSIDA KICHIK BIZNES RIVOJINI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI 621
Fayzullayev Nurulla Baxromovich

O‘ZBEKISTONNING QAYTA TIKLANADIGAN ENERGIYA MANBALARIGA O‘TISHI: MUAMMOLAR VA ISTIQBOLLAR 627
Ro‘ziyeva Dilobar Isomjonovna, Jo‘ramurodova Feruza Mardon qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

XARAJATLARNI BOSHQARISHNING NAZARIY YONDASHUVLARI VA USULLARI 633
Toshimov Azizbek Hakimovich

ГЛОБАЛЬНАЯ КОНКУРЕНЦИЯ МОДЕЛЕЙ РЕГУЛИРОВАНИЯ ИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ПРОМЫШЛЕННУЮ ПОЛИТИКУ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН 636
Рахматов Феруз Касымович, Садикова Дилафруз Ражабовна, Рахматов Фирдавс Феруз угли

NODIR DEVONBEGI XONAQOHIDA TURISTIK SIG‘IMNI BAHOLASH: FIZIK VA HAQIQIY SIG‘IM TAHLILI 647
Odilova Muattar Akram qizi, Qilichov Muhriddin Husniddin o‘g‘li

“O‘ZBEKISTON – 2030” STRATEGIYASIDA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI 654
Zoya Xalekeyeva, Jamgirbaeva Nilufar Dauilbay qizi

O‘ZBEKISTON SUVEREN XALQARO OBLIGATSIYALARINING NISBATAN PAST FOIZ STAVKADA JOYLASHTIRILISHI: INVESTORLAR ISHONCHI VA MAKROIQTISODIY BARQARORLIK IFODASI 662
Toyirov Yunus Alamovich, Nazarov Qilich Xolmuradovich

РОЛЬ КРИТИЧЕСКОГО ЧТЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ МАРКЕТИНГОВОГО МЫШЛЕНИЯ СТУДЕНТОВ 668
Усманова Зумрад Исламовна

ДИЛЕММА ПЛАТОНА И ПОППЕРА: ИНТУИЦИЯ КАК АБСОЛЮТНАЯ РАЦИОНАЛЬНОСТЬ 673
Мулладжанова Хосият Яздонова

IQTISODIY TARAQQIYOTGA ERISHISHDA ERKIN IQTISODIY HUDUDLAR: KECHA, BUGUN VA ISTIQBOL 678
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich

MILLIY VALYUTA KURSI DINAMIKASINING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI 684
Kurbanov Feruz Pirnazarovich, Xudaybergenov Yusufboy Murodovich

QURILISHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIK 690
B.K.Abdusamatov, F.Ablakulov

NNTLARNING IJTIMOIY AHAMIYATGA MOLIK LOYIHALARINI DAVLAT GRANTI SHAKLIDA MOLIYALASHTIRISHDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING RAQAMLI MEXANIZMLARI 695
Xasanov Jahongir Botir o‘g‘li

TIJORAT BANKLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA BAZEL III STANDARTLARINING O‘RNI VA AHAMIYATI 701
Absamatov Anvar Ergashevich

B-READY XALQARO MEZONI: KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI 706
Matniyozova Dilrabo Abdug‘apporovna

O‘ZBEKISTONDA XIZMATLAR SOHASINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH ISTIQBOLLARI 711
D.A. Togayeva

ORGANIK QISHLOQ XO‘JALIGI MAHSULOTLARINI SERTIFIKATLASH TIZIMI: YEVROPA ITTIFOQI TAJRIBASI VA O‘ZBEKISTON EKSPORT SALOHIYATINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 715
Dexkanova Shodiyona Kaxramon qizi, Axmedov Eldor Toyirovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA MAKROIQTISODIY KO‘RSATKICHLAR BARQARORLIGINI TA’MINLASH MEZONLARI 720
Kantureeva Asem Jambil qizi, Xudoyqulov Xurshid Xurramovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MINTAQAVIY IQTISODIYOTNING TARKIBIY O‘ZGARISHLARINI INSON KAPITALI ORQALI RAG‘BATLANTIRISH MEXANIZMLARI 727
Xudayberganova Nazokat Shonazarovna, Masharipova Xosiyat Matrasulovna

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ ГИДРОЭНЕРГЕТИКИ В УСЛОВИЯХ ПЕРЕХОДА К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ 733
Габбарова Ильмира Володиевна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

AUDITORLIK XULOSASI HAMDA AXBOROT TAQDIMOTI SIFATINI INTEGRATSIYALASH AHAMIYATI VA YO‘LLARI 738
Parpiyev Jaxongir Ilxomjonovich

INTEGRATION OF TRADE MARKETING AND E-COMMERCE: COMBINING ONLINE AND OFFLINE SALES CHANNELS 744
Mamatkulova Shoira Jalolovna

RAQAMLI TURIZM INFRATUZILMASINI BAHOLASHDA INTEGRATSION INDIKATORLAR TIZIMINI SHAKLLANTIRISH 750
Raximov Abror Zafarovich

THE ECONOMIC SIGNIFICANCE OF DEVELOPING PILGRIMAGE TOURISM IN UZBEKISTAN 754
Rajapova Gulnoza Maxmudovna

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ЛЁГКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ: МИРОВОЙ ОПЫТ И ПРАКТИКА УЗБЕКИСТАНА 759
Ахмедова Газиза Азим кизи

THE IMPORTANCE OF DIGITALIZATION METHODS AND SUSTAINABILITY IN PROVIDING PRODUCTS AND SERVICES TO CUSTOMERS 763
Umarova Nargiza Mirakabarovna

NOMINAL ALMASHUV KURSI QADRSIZLANISHINING IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI: O‘ZBEKISTON TAJRIBASI ASOSIDA ILMIY-TAHLILIY YONDASHUV 768
Toyirov Yunus Alamovich, Nazarov Qilich Xolmuradovich

СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ УПРАВЛЕНИЯ КРЕДИТНЫМ ПОРТФЕЛЕМ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ В УЗБЕКИСТАНЕ 773
Жураева Нодирахон Фузулий кизи

MILLIY INNOVATSION TIZIMDA FAN TA’LIM VA ISHLAB CHIQARISH O‘ZARO UYG‘UNLIGI 779
Uzaydullayev Sherzod Shukurullayevich

O‘ZBEKISTONDA TURIZM SOHASIDA INNOVATSIYALARNING AHAMIYATI VA ULARNING TURIZM RIVOJLANISHIGA TA’SIRI 782
To‘raboyeva Kimiyoxon O‘rozbekovna, Asadov Baxshullo Xasanboy o‘g‘li

DAVLAT QARZI VA UNING RIVOJLANAYOTGAN MAMLAKATLARDA IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIRI 786
Alimov Muhammad Yunus Muhammad ali o‘g‘li

RAQAMLI BOSHQARUV VA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLAR ORQALI MINTAQAVIY OLIY TA’LIM MUASSASALARI RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH 791
Dilmurodov Zuhriddin Do‘stmurod o‘g‘li

MAHALLA INSTITUTIDA KICHIK BIZNES VA OILAVIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISH ORQALI KAMBAG‘ALLIKNI QISQARTIRISHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLARI 795
Dawletmuratov Adilbay Mirzabaevich

MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA TASHQI SAVDO OPERATSIYALARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH ASOSLARI 801
Masharipova Manzura Alimbayevna

MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA TASHQI SAVDO OPERATSIYALARINI RAQAMLI TRANSFORMATSIYA QILISH ASOSLARI

Masharipova Manzura Alimbayevna
“Ma’mun universiteti” NTM, Iqtisodiyot kafedrasi dotsenti.
E-mail: manzuraalimbaevna@gmail.com
ORCID: 0009-0002-2108-5237

Annotatsiya. Ushbu maqolada global iqtisodiyotning raqamli transformatsiyasi sharoitida mintaqaviy tashqi savdo operatsiyalari samaradorligini oshirish masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida tashqi savdoning raqamli segmentini baholash yondashuvlari, elektron savdo platformalari hamda blokcheyn texnologiyalarining eksport salohiyatini yuksaltirishdagi o‘rni tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli savdo tushunchasining mazmuni va uning tarkibiy qismlari klassifikatsiya qilingan. Maqola yakunida mintaqaviy iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda raqamli ekotizimlardan foydalanish bo‘yicha ilmiy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: mintaqa iqtisodiyoti, tashqi savdo, raqamli transformatsiya, eksport salohiyati, elektron tijorat, raqamli logistika, tranzaksiya xarajatlari, iqtisodiy barqarorlik.

Abstract. This article examines the issues of increasing the efficiency of regional foreign trade operations in the context of the digital transformation of the global economy. During the study, approaches to assessing the digital segment of foreign trade, as well as the role of electronic trading platforms and blockchain technologies in enhancing export potential, were analyzed. In addition, the content of the concept of digital trade and its main components were classified. At the end of the article, scientific proposals and recommendations were developed regarding the use of digital ecosystems to ensure regional economic stability.

Key words: regional economy, foreign trade, digital transformation, export potential, e-commerce, digital logistics, transaction costs, economic stability.

Аннотация. В данной статье рассматриваются вопросы повышения эффективности региональных внешнеторговых операций в условиях цифровой трансформации глобальной экономики. В ходе исследования были проанализированы подходы к оценке цифрового сегмента внешней торговли, а также роль электронных торговых платформ и технологий блокчейн в повышении экспортного потенциала. Кроме того, была проведена классификация содержания концепции цифровой торговли и её основных компонентов. В заключительной части статьи разработаны научные предложения и рекомендации по использованию цифровых экосистем для обеспечения региональной экономической стабильности.

Ключевые слова: региональная экономика, внешняя торговля, цифровая трансформация, экспортный потенциал, электронная коммерция, цифровая логистика, транзакционные издержки, экономическая стабильность.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining globallashuvi va integratsiya jarayonlari jadallashib borayotgan hozirgi davrda mintaqaviy iqtisodiy o‘sishni ta’minlashning muhim omillaridan biri tashqi savdo aloqalarini samarali rivojlantirish hisoblanadi. Mintaqalarning eksport salohiyatini yuksaltirish, import tarkibini optimallashtirish hamda xalqaro mehnat taqsimotida munosib o‘rin egallashi hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash bilan bir qatorda yangi ish o‘rinlarini yaratish, aholi daromadlarini oshirish va turmush farovonligini yuksaltirishga xizmat qiladi [1].

So‘nggi yillarda xalqaro savdo tizimida yuz berayotgan tarkibiy o‘zgarishlar, raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi hamda logistika zanjirlarining modernizatsiyalashuvi mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirishda innovatsion yondashuvlarning ahamiyatini yanada kuchaytirmoqda. Ayniqsa, zamonaviy raqamli platformalar

va elektron tijorat tizimlari mintaqalararo savdo aloqalarini kengaytirish hamda iqtisodiy integratsiyani jadallashtirishda muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda.

O‘zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli iqtisodiy islohotlar doirasida hududlarning tashqi iqtisodiy faoliyatini liberallashtirish, eksportga yo‘naltirilgan mahsulotlar ishlab chiqarishni qo‘llab-quvvatlash hamda xorijiy investitsiyalarni faol jalb qilish bo‘yicha samarali chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Natijada hududlarning eksport salohiyatini oshirish, ishlab chiqarishni diversifikatsiya qilish va tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish uchun qulay institutsional muhit shakllanmoqda [2].

Mintaqa iqtisodiyotining raqobatbardoshligini yanada oshirishda an’anaviy savdo mexanizmlari bilan bir qatorda “yashil” iqtisodiyot prinsiplari, elektron tijorat platformalari, raqamli logistika tizimlari hamda klasterli yondashuv kabi zamonaviy usullardan samarali foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Bu esa tashqi savdo aloqalarini boshqarishning institutsional mexanizmlarini takomillashtirishni, raqamli ekotizimlarni rivojlantirishni hamda hududlarning xalqaro iqtisodiy integratsiyadagi ishtirokini kuchaytirishni taqozo etadi. Mazkur holat tadqiqot mavzusining ilmiy va amaliy ahamiyatini belgilaydi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirishda tashqi savdoning o‘rni va uni takomillashtirish masalalari fundamental iqtisodiy tadqiqotlarning ustuvor yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Xorijiy olimlarning ilmiy yondashuvlariga ko‘ra, tashqi savdo va mintaqaviy rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik “Yangi iqtisodiy geografiya” nazariyasi doirasida keng tadqiq etilgan. Xususan, P. Krugman va A. Venables kabi olimlar mintaqalarning tashqi savdo aloqalari ularning sanoatlashuvi va iqtisodiy markazlarga aylanishida muhim rol o‘ynashini ilmiy jihatdan asoslab berganlar [3].

Shuningdek, R. Baldwin tadqiqotlarida “global qiymat zanjirlari” tushunchasi mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning muhim omili sifatida talqin etiladi. Olimning fikricha, mintaqa iqtisodiyotining barqaror rivojlanishi uchun nafaqat tayyor mahsulot eksporti, balki xalqaro ishlab chiqarish jarayonlarining muayyan bosqichlariga integratsiyalashuv ham katta ahamiyat kasb etadi [4].

J. Lin va uning hammualliflari “Yangi tarkibiy iqtisodiyot” nazariyasi asosida mintaqalar o‘zlarining qiyosiy ustunliklaridan samarali foydalanib, tashqi savdo strategiyalarini zamon talablariga mos ravishda takomillashtirib borishlari zarurligini ta’kidlaydilar [5].

Raqamli transformatsiya sharoitida S. Goldfarb va C. Tucker tadqiqotlarida tashqi savdo aloqalarida tranzaksiya xarajatlarining qisqarishi hamda “chegarasiz savdo” modeli orqali mintaqalararo iqtisodiy integratsiyaning jadallashuvi zamonaviy iqtisodiy rivojlanishning muhim omili sifatida baholanadi [6].

Mahalliy olimlarning ilmiy tadqiqotlarida ham O‘zbekiston iqtisodiyotini modernizatsiya qilish sharoitida mintaqaviy tashqi savdo aloqalarini rivojlantirish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Jumladan, N. Sirajiddinov tadqiqotlarida O‘zbekistonning Jahon savdo tashkilotiga (JST) a’zo bo‘lish jarayonida hududiy eksport salohiyatini oshirish va savdoni liberallashtirishning iqtisodiy samaralari atroflicha tahlil qilingan [7].

Iqtisodchi olim Sh. Mustafakulov mintaqalarning investitsion jozibadorligi va tashqi iqtisodiy faolligi o‘rtasidagi bog‘liqlikni o‘rganib, hududiy raqobatbardoshlikni oshirishda tashqi savdo aloqalarining institutsional asoslarini rivojlantirish muhimligini ilmiy jihatdan asoslaydi [8].

Shuningdek, A. Vahobov va hammualliflarning ilmiy ishlarida mintaqaviy iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, yuqori texnologiyali mahsulotlar ulushini oshirish hamda tashqi savdo tarkibini modernizatsiya qilish istiqbolli yo‘nalishlardan biri sifatida baholanadi [9].

Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy globallashuv sharoitida “yashil logistika”, raqamli ekotizimlar hamda elektron savdo platformalari asosida mintaqaviy tashqi savdoni boshqarish mexanizmlarini rivojlantirish masalalari ilmiy jihatdan yanada chuqur tadqiq etishni talab qiladi. Mazkur holat ushbu tadqiqot mavzusining dolzarbligi va amaliy ahamiyatini yanada oshiradi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada mintaqaviy iqtisodiyot va xalqaro savdo o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni chuqur tahlil qilish maqsadida tizimli yondashuv hamda qiyosiy tahlil usullaridan samarali foydalanildi. Raqamli transformatsiyaning tashqi savdo ko‘rsatkichlariga ta’sirini baholashda abstrakt-mantiqiy mushohada, statistik guruhlash va tahliliy umumlashtirish metodlari qo‘llanildi.

Tadqiqotning axborot bazasi sifatida Birlashgan Millatlar Tashkilotining Savdo va taraqqiyot bo‘yicha konferensiyasi (UNCTAD) statistik materiallari hamda O‘zbekiston Respublikasining “Export.uz” portali ma’lumotlaridan foydalanildi. Mazkur manbalar tadqiqotning ishonchliligini ta’minlash bilan bir qatorda, raqamli savdoning zamonaviy rivojlanish tendensiyalarini kompleks baholash imkonini berdi.

Shuningdek, raqamli savdo terminologiyasini aniqlashtirish va ilmiy yondashuvlarni tizimlashtirishda induksiya va deduksiya usullari asosida mavjud nazariy qarashlar sintez qilindi. Tadqiqot jarayonida elektron

platformalar, raqamli logistika tizimlari hamda zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining tashqi savdo samaradorligini oshirishdagi o‘rni alohida e’tibor markazida bo‘ldi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mintaqalarda tashqi savdoning raqamli transformatsiyasi zamonaviy global iqtisodiyotning eng istiqbolli yo‘nalishlaridan biriga aylanib bormoqda. Natijada tashqi iqtisodiy faoliyatning an’anaviy modellari bosqichma-bosqich raqamli va elektron mexanizmlar bilan boyitilib, xalqaro savdo aloqalarining samaradorligi sezilarli darajada oshmoqda. Internet tarmog‘ining global miqyosda kengayishi, ma’lumotlar oqimining ortishi hamda innovatsion texnologiyalarning rivojlanishi xalqaro iqtisodiy munosabatlar tizimida yangi imkoniyatlarni shakllantirmoqda [10].

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar tashqi savdo jarayonlarini tezlashtirish, tranzaksiya xarajatlarini qisqartirish hamda savdo operatsiyalarining shaffofligini oshirishda muhim omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. Elektron savdo platformalari, blokcheyn texnologiyalari va raqamli logistika tizimlari eksport-import operatsiyalarini soddalashtirib, mintaqalarning global bozorlardagi raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, iqtisodiy globallashuvning yangi bosqichida raqamli savdo an’anaviy savdo tizimlarini yanada takomillashtiruvchi va qo‘llab-quvvatlovchi omilga aylanmoqda. Raqamlashtirish jarayonlari global savdo dinamikasining tiklanishiga, yangi bozor segmentlarining shakllanishiga hamda xalqaro iqtisodiy integratsiyaning jadallashuviga ijobiy ta’sir ko‘rsatmoqda [11].

Shu bilan birga, raqamli savdoning rivojlanish bosqichlari turli mamlakatlarda o‘ziga xos xususiyatlarga ega ekanligi kuzatilmoqda. Ayrim davlatlar innovatsion texnologiyalarni jadal joriy etish orqali global raqamli savdoda yetakchi mavqega erishayotgan bo‘lsa, boshqa mamlakatlar ham ushbu yo‘nalishda o‘z salohiyatini bosqichma-bosqich oshirib bormoqda. Bu esa xalqaro iqtisodiy hamkorlikning yangi shakllarini rivojlantirish uchun qulay sharoit yaratmoqda.

Global savdoning raqamli segmentini kompleks tahlil qilish mintaqalar va mamlakatlarning iqtisodiy imkoniyatlarini yanada kengaytirishga xizmat qiladi. Xususan, elektron platformalar va raqamli ekotizimlar orqali tashqi savdo aloqalarining rivojlanishi xalqaro bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirib, savdo operatsiyalarining samaradorligini oshirmoqda [12].

Bugungi kunda nafaqat global raqamli savdo tizimining faol ishtirokchisiga aylanish, balki uning zamonaviy rivojlanish tendensiyalarini shakllantirishda ham faol qatnashish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu nuqtayi nazardan, yangi iqtisodiy qonuniyatlarni, innovatsion tendensiyalarni hamda raqamli transformatsiya sur’atlarini chuqur tahlil qilish mintaqa iqtisodiyotining barqaror rivojlanishini ta’minlashga xizmat qiladi.

Demak, raqamli savdoni ikki asosiy yo‘nalishda talqin qilish mumkin. Birinchidan, u raqamli tovar va xizmatlar savdosi sifatida namoyon bo‘ladi. Ikkinchidan esa, an’anaviy tovarlar savdosining zamonaviy raqamli texnologiyalar asosida amalga oshirilish shakli sifatida qaraladi. Mazkur yondashuvlar raqamli savdoning iqtisodiy samaradorligini oshirish hamda mintaqalarning xalqaro iqtisodiy integratsiyadagi o‘rnini mustahkamlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi (1-jadval).

1-jadval. Mintaqa iqtisodiyotining raqamli segmentida xalqaro savdo terminologiyasi [13]

Atama	Atama ta’rifi
Raqamli iqtisodiyot	Bilimlar va raqamli texnologiyalarga asoslangan yangi iqtisodiy paradigma bo‘lib, uning doirasida jamiyat, biznes va davlat uchun yangi raqamli ko‘nikmalar hamda imkoniyatlar shakllanadi. Raqamli ma’lumotlar ishlab chiqarishning asosiy omiliga aylanib, axborot makonining rivojlanishiga, shuningdek, ijtimoiy va iqtisodiy sohalar uchun yangi texnologik poydevor yaratilishiga xizmat qiladi.
Raqamli (global) savdo	Internet va elektron tijorat orqali tovar hamda xizmatlarni realizatsiya qilish bilan bir qatorda, elektron bank xizmatlari, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va ijtimoiy tarmoqlar orqali amalga oshiriladigan o‘zaro iqtisodiy aloqalarni ham qamrab oluvchi savdo shaklidir. Ushbu tizim turli biznes modellari asosida shakllanib, zamonaviy savdo ekotizimini rivojlantirishga xizmat qiladi.
Tashqi savdoning raqamli segmenti	Raqamli savdoning nisbatan tor yo‘nalishi bo‘lib, asosan axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) uskunalari hamda AKT xizmatlarining xalqaro savdosini o‘z ichiga oladi.

Demak, xalqaro savdoning raqamli transformatsiyasi zamonaviy iqtisodiyotning eng istiqbolli va innovatsion yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur jarayon keng ko‘lamli texnologik yechimlarni qamrab olib, tashqi savdo operatsiyalarining samaradorligini oshirish, logistika tizimlarini takomillashtirish hamda mintaqalarning global bozorlardagi raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Ushbu maqolada mintaqalar amaliyoti uchun ayniqsa muhim bo‘lgan uchta asosiy vosita — elektron savdo platformalari, logistika sohasidagi blokcheyn texnologiyalari va mahsulotlarni kuzatish tizimlari alohida tahlil qilinadi.

Elektron savdo platformalari tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytiruvchi zamonaviy mexanizmlardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda. O‘zbekiston Respublikasida tashqi savdoni raqamli transformatsiya qilishning institutsional asosi sifatida “Yagona darcha” bojxona axborot tizimi hamda milliy eksport portali samarali faoliyat yuritmoqda. Ushbu raqamli ekotizim eksport operatsiyalarini qo‘llab-quvvatlashga xizmat qilib, barcha zarur jarayonlarni yagona platforma doirasida integratsiyalash imkonini yaratmoqda.

Umuman olganda, bunday raqamli platformalar axborot assimetriyasi bilan bog‘liq institutsional to‘siqlarni kamaytirish, ma’muriy tartib-taomillarni soddalashtirish va tashqi savdo jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qiladi [14]. Natijada eksport-import operatsiyalarining tezkorligi, shaffofligi va ishonchliligi ortib, tadbirkorlik subyektlari uchun yanada qulay ishbilarmonlik muhiti shakllanmoqda.

Shuningdek, blokcheyn texnologiyalari tashqi savdo tizimini modernizatsiya qilishning istiqbolli yo‘nalishlaridan biri sifatida e’tirof etilmoqda. Tarqatilgan reyestr texnologiyalaridan foydalanish mahsulotlarning kelib chiqishi haqidagi ma’lumotlarning ishonchliligini ta’minlash bilan bir qatorda, logistika jarayonlari va yetkazib berish zanjirlarini real vaqt rejimida monitoring qilish imkoniyatini yaratadi. Bu esa savdo operatsiyalarining xavfsizligi va shaffofligini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Muhokama qilinayotgan texnologiyalarning yuqori salohiyatiga qaramay, ularni O‘zbekiston tashqi savdo amaliyotiga keng joriy etish bosqichma-bosqich rivojlanib bormoqda. Xususan, raqamli iqtisodiyot va tashqi savdo xizmatlarini tartibga soluvchi milliy qonunchilik bazasini zamonaviy texnologiyalar rivojlanish sur’atlariga mos ravishda takomillashtirish istiqbolli yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Shu bilan birga, blokcheyn texnologiyalari va raqamli aqlli kontraktlarning huquqiy asoslarini xalqaro standartlar bilan uyg‘unlashtirish tashqi savdo tizimining samaradorligini yanada oshirish imkonini beradi.

Bundan tashqari, milliy raqamli platformalarning xalqaro axborot tizimlari bilan integratsiyasini kuchaytirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. O‘zbekiston tashqi savdo oqimlari yo‘naltirilayotgan davlatlar bilan ma’lumot almashinuvi standartlarini uyg‘unlashtirish savdo operatsiyalarining tezkorligi va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bu esa “Yagona darcha” tizimining xorijiy bojxona axborot tizimlari bilan real vaqt rejimida integratsiyalashuv imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

Shuningdek, tashqi iqtisodiy faoliyat va zamonaviy axborot texnologiyalari sohasida kompleks bilim va ko‘nikmalarga ega bo‘lgan malakali mutaxassislarni tayyorlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Inson kapitalining rivojlanishi murakkab raqamli yechimlarni nafaqat yirik eksportchi korxonalarda, balki kichik va o‘rta biznes subyektlarida ham keng joriy etish imkonini yaratadi [15].

Umuman olganda, raqamli transformatsiya tashqi savdo tizimini rivojlantirishning sifat jihatdan yangi bosqichi sifatida namoyon bo‘lmoqda. O‘zbekiston sharoitida raqamli ekotizimlarni rivojlantirish, qonunchilik bazasini xalqaro standartlarga moslashtirish, malakali kadrlar salohiyatini oshirish hamda blokcheyn kabi “ishonch texnologiyalari”ni amaliyotga keng tatbiq etish strategik ahamiyat kasb etadi. Mazkur chora-tadbirlar respublikaning an’anaviy eksport bozorlaridagi mavqeini mustahkamlash bilan birga, yangi yuqori texnologiyali va masofaviy bozorlarga chiqish imkoniyatlarini yanada kengaytirishga xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umumiy xulosa sifatida qayd etish mumkinki, xalqaro savdoning raqamli transformatsiyasi zamonaviy axborot jamiyati rivojlanishining eng muhim va istiqbolli yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mintaqa iqtisodiyotini rivojlantirishda tashqi savdo operatsiyalarini raqamli transformatsiya qilish nafaqat texnologik modernizatsiya jarayoni, balki hududiy raqobatbardoshlikni oshirish, eksport salohiyatini kengaytirish hamda iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiluvchi strategik omil sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Raqamli ekotizimlarning joriy etilishi savdo hajmlarining oshishi, eksport-import operatsiyalarining tezkorligi va shaffofligining kuchayishi hamda xalqaro hamkorlar o‘rtasidagi ishonch darajasining yuksalishiga xizmat qilmoqda. O‘zbekiston sharoitida raqamli platformalarning rivojlanishi ma’muriy xarajatlarni qisqartirish, ayniqsa, hududlardagi eksportyor korxonalarning jahon bozorlariga chiqish imkoniyatlarini kengaytirish nuqtayi nazaridan muhim amaliy ahamiyat kasb etmoqda.

Shu bilan birga, mamlakatda raqamli infratuzilmaning izchil rivojlanib borayotgani, elektron xizmatlarning kengayishi hamda innovatsion texnologiyalarni qo‘llash ko‘lamining ortishi tashqi savdo samaradorligini yanada oshirish uchun mustahkam zamin yaratmoqda. Bu esa mintaqalarning xalqaro iqtisodiy integratsiyadagi faolligini kuchaytirish va yangi yuqori texnologiyali bozorlarga chiqish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalaridan kelib chiqib, mintaqaviy tashqi savdo samaradorligini yanada oshirish bo‘yicha quyidagi ilmiy-amaliy takliflarni ilgari surish mumkin:

Birinchidan, normativ-huquqiy bazani takomillashtirish.

Raqamli tashqi savdo xizmatlarini tartibga soluvchi milliy qonunchilikni xalqaro standartlarga moslashtirish, xususan, raqamli aqlli kontraktlarning (smart contracts) huquqiy maqomini aniq belgilash tashqi savdo tizimining zamonaviy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Ikkinchidan, raqamli monitoring tizimlarini kengaytirish.

Mintaqalardagi eksportyor korxonalar faoliyatida blokcheyn texnologiyalariga asoslangan mahsulotlarni kuzatish tizimlarini joriy etish hamda ularni xalqaro logistika tarmoqlari bilan integratsiyalash savdo operatsiyalarining ishonchliligi va samaradorligini oshiradi.

Uchinchidan, inson kapitalini rivojlantirish.

Tashqi iqtisodiy faoliyat va zamonaviy IT-texnologiyalar sohasida kompleks bilim va amaliy ko‘nikmalarga ega bo‘lgan malakali mutaxassislarni tayyorlash tizimini rivojlantirish raqamli yechimlarning kichik va o‘rta biznes subyektlari o‘rtasida keng ommalashuviga imkon yaratadi.

To‘rtinchidan, ekologik va raqamli integratsiyani kuchaytirish.

Tashqi savdo operatsiyalarini boshqarishda “yashil logistika” tamoyillari hamda raqamli ekotizimlarning o‘zaro uyg‘unligini ta’minlashga qaratilgan hududiy rivojlanish dasturlarini ishlab chiqish mintaqalarning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga xizmat qiladi.

Yuqorida keltirilgan chora-tadbirlarning izchil amalga oshirilishi respublika mintaqalarining tashqi iqtisodiy salohiyatini yanada mustahkamlash, eksport geografiyasini kengaytirish hamda zamonaviy yuqori texnologiyali bozorlarda raqobatbardosh mavqeni shakllantirish uchun muhim asos bo‘lib xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Smith J. *Regional Economic Integration and Global Trade*. – Academic Press, 2022. – P. 45–50.
2. Mirziyoyev Sh. M. Yangi O‘zbekiston strategiyas. – Toshkent: “O‘zbekiston” nashriyoti, 2021.
3. World Bank. *World Development Report 2024: Trading for Development in the Age of Global Value Chains*. – Washington, DC, 2024.
4. Krugman P., Venables A. J. Globalization and the Inequality of Nations // *The Quarterly Journal of Economics*. – 1995. – Vol. 110. – № 4. – P. 857–880.
5. Baldwin R. *The Great Convergence: Information Technology and the New Globalization*. – Harvard University Press, 2016.
6. Lin J. Y. *New Structural Economics: A Framework for Rethinking Development and Policy*. – World Bank Publications, 2012.
7. Goldfarb A., Tucker C. Digital Economics // *Journal of Economic Literature*. – 2019. – Vol. 57. – № 1. – P. 3–43.
8. Sirajiddinov N. *O‘zbekistonning tashqi savdo siyosati va uning samaradorligi*. – Toshkent: JIDU ilmiy to‘plami, 2020.
9. Mustafakulov Sh. V. *Investitsion muhit jozibadorligi*. Ilmiy monografiya. – Toshkent: “Badiiy akademiya”, 2017.
10. Vahobov A. V., Jumaev N. X. *Xalqaro iqtisodiy munosabatlar*. Darslik. – Toshkent, 2021.
11. Meltzer J. P. *Digital Trade: Documenting Its Importance, Its Benefits, and Challenges*. – Washington, D.C.: Brookings Institution, 2019. – P. 15–32.
12. Strelets I. A., Chebanov S. V. Digital Trade as a Driver for Resetting Global Trade Dynamics // *World Economy and International Relations*. – 2020. – Vol. 64. – № 7. – P. 14–23.
13. Смирнов Е. Н. Цифровая трансформация мировой торговли: особенности, тренды и барьеры // *Управленец*. – 2019. – Т. 10. – № 4. – С. 42–51.
14. Шкваря Л. В., Фролова Е. Д. Компаративный анализ развития внешней торговли в цифровом сегменте по регионам мира // *Экономика региона*. – 2022. – Т. 18. – Вып. 2. – С. 482–495.
15. Смирнов Е. Н. *Глобальный вектор цифровизации международной торговли: специфика неравномерности участия стран*. – Москва: Проспект, 2019. – С. 112–128.
16. Машарипова Х. М. Минтақа рақобатбардошлигининг илмий-назарий жиҳатлари ва ўзига хос хусусиятлари // *Scientific Journal of Actuarial Finance and Accounting*. – 2024. – Т. 4. – № 08. – Б. 30–38.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 5 (2)

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz